

Vai trò của gia đình trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập hiện nay

Nguyễn Thị Song Hà

Học viện Khoa học xã hội, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam

Tóm tắt: Bài viết bàn về vai trò của gia đình trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập ở Việt Nam hiện nay. Vai trò đó được thể hiện ở một số phương diện như: giáo dục đạo đức, đạo nghĩa và cách ứng xử xã hội; bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa của gia đình, dòng họ và cộng đồng; trong việc đảm bảo và nâng cao chất lượng dân số, trang bị kiến thức về hôn nhân và gia đình cho thế hệ trẻ; trong việc ngăn chặn, đẩy lùi các tệ nạn xã hội, đảm bảo an ninh trật tự xã hội; cũng như trong việc giáo dục, thực hiện chính sách, pháp luật.

Từ khóa: Gia đình; Vai trò của gia đình; Giáo dục gia đình; Gia đình và thế hệ trẻ.

Gia đình là tế bào của xã hội. Gia đình trong xã hội tồn tại như một hiện tượng văn hóa và đồng thời là một chủ thể của văn hóa, là nền tảng của văn hóa xã hội. Trong quá trình phát triển của mình, gia đình đã thể hiện rõ chức năng vừa là đơn vị kinh tế, vừa là cái nôi đầu tiên nuôi dưỡng, giáo dục con người, duy trì và phát triển các quan hệ tình cảm từ thế hệ này sang thế hệ khác. Gia đình còn có vai trò quan trọng trong việc hình thành các chuẩn mực đạo đức, định hướng các giá trị tốt đẹp trong gia đình,

không những củng cố các mối quan hệ trong gia đình mà còn là nền tảng của các mối quan hệ giữa các thành viên trong gia đình với ngoài xã hội, là môi trường thuận lợi cho mỗi cá nhân phát triển hài hòa và toàn diện. Bên cạnh đó, gia đình cũng là nguồn cung cấp lực lao động của cải cho xã hội và tham gia vào quá trình phát triển kinh tế xã hội. Gia đình góp phần thực hiện, duy trì luật pháp, ổn định và phát triển xã hội. Trong mối liên hệ giữa gia đình, xã hội và Nhà nước đều có ảnh hưởng và tác động sâu sắc lẫn nhau.

Ngoài những chức năng đặc thù xã hội của mình, gia đình còn góp phần duy trì sự tồn tại của đời sống xã hội, phát triển kinh tế, xây dựng các chuẩn mực đạo đức, phong tục tập quán, lối sống văn hóa, giáo dục; là mắt xích quan trọng trong mối quan hệ giữa con người với con người, con người với làng xóm, với cộng đồng và đất nước. Vì thế khi nói về Gia đình, Hồ Chủ tịch đã khẳng định: *Nhiều gia đình cộng lại mới thành xã hội, xã hội tốt thì gia đình càng tốt, gia đình tốt thì xã hội mới tốt. Hạt nhân của xã hội là gia đình* (Hồ Chí Minh Toàn tập, 1996: 523). Và cũng vì thế, không phải ngẫu nhiên Liên Hiệp quốc đã lấy năm 1994 là năm gia đình và ở Việt Nam vào năm 2006, Đảng và Nhà nước ta đã lấy ngày 28 tháng 6 là ngày Gia đình Việt Nam. Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ XI đã nhấn mạnh: *Xây dựng gia đình no ấm, bình đẳng, tiến bộ, hạnh phúc thật sự là tế bào lành mạnh của xã hội*.

Chúng ta đều biết rằng, gia đình là một thiết chế xã hội mang màu sắc văn hóa tộc người và đánh dấu tiến trình phát triển văn hóa của dân tộc. Gia đình là một thực thể văn hóa song hành biến đổi cả hai chiều không gian (những đặc trưng văn hóa giữa các vùng khác nhau) và thời gian (sự biến đổi gia đình từ truyền thống đến hiện tại). Trong bối cảnh phát triển hiện nay, nhiều vấn đề xã hội đang diễn ra có nhiều tác động xấu tới con người như suy thoái đạo đức, tệ nạn xã hội... Trước những biến động nêu trên đã có không ít các thành viên trong gia đình có lối sống lệch lạc, nhiều gia đình không thích ứng được với thời cuộc hoặc không thích ứng kịp với những biến đổi của xã hội đã rơi vào khủng hoảng, thậm chí đổ vỡ. Cũng trong bối cảnh ấy, nhiều giá trị mới được tiếp thu, song cũng có nhiều giá trị truyền thống của dân tộc bị mai một dần, tình trạng ly hôn, bạo hành trong gia đình gia tăng, chủ nghĩa cá nhân thực dụng, hưởng thụ có xu hướng tăng lên... và những yếu tố này đang làm cho nền tảng xã hội thiếu vững chắc. Bởi vậy, trong bối cảnh hiện nay việc củng cố tính bền vững và phát huy vai trò, các giá trị lành mạnh của gia đình là hết sức cần thiết.

Bài viết này bàn luận một số nét về vai trò của gia đình được thể hiện trên một số phương diện căn bản trong việc giáo dục đạo đức và cách ứng xử xã hội; trong bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa; nâng cao chất lượng dân số và trang bị kiến thức về hôn nhân và gia đình cho thế hệ trẻ; trong việc ngăn chặn tệ nạn xã hội và đảm bảo an ninh xã hội; và giáo dục thế hệ trẻ thực hiện chính sách, pháp luật.

1. Giáo dục đạo hiếu, đạo nghĩa và cách ứng xử xã hội

Từ xa xưa, người Việt Nam đã rất coi trọng gia đình, lấy đó là nền tảng để củng cố, xây dựng và phát triển đất nước. Ngày nay, gia đình vẫn luôn được coi trọng. Gia đình vẫn là đơn vị cơ sở để thực hiện các hoạt động văn hóa, kinh tế, xã hội. Chăm lo, củng cố gia đình tức là chăm lo cho sự phát triển của nước nhà. Nhà hòa thuận là gốc để cho đất nước an ninh, trật tự nhằm tạo ra sự bền vững, sự yên ấm vui vẻ và phát triển...

Trong xã hội xưa, giáo dục trong gia đình của người Việt Nam chịu ảnh hưởng nhiều của Nho giáo nên lễ nghĩa, đạo hiếu, đạo đức trong gia đình đặc biệt được coi trọng. Ở đây, *đạo hiếu* được coi là nguyên tắc đạo đức hết sức quan trọng, nó đòi hỏi gia đình sống phải có trật tự, có tổ chức chặt chẽ, trên dưới phân minh rõ ràng, mọi người phải có ý thức về vị trí của mình trong gia đình. *Gia phong* đề cập đến nếp sống của gia đình, nó thể hiện qua cách ứng xử, đối xử của các thành viên theo đúng nguyên tắc của gia đạo và thể hiện được mối quan hệ cơ bản của gia đình: quan hệ giữa bố mẹ và con cái, giữa vợ chồng, nó thể hiện cách ăn, nếp ở của gia đình, cách dạy bảo con cái của người làm chủ gia đình, đảm bảo các thành viên trong gia đình sống có đạo đức, trách nhiệm, quan niệm sống, trình độ văn hóa và thiên hướng nghề nghiệp... theo người chủ gia đình. Vì thế gia phong được coi là một nghệ thuật ứng xử nhằm xây dựng gia đình có nề nếp, yên ấm, thấm đượm tình yêu thương, tôn trọng lễ nghi trong gia đình. Trong quá trình vận hành của từng gia đình không thể thiếu gia lễ. Gia lễ đề cập đến các phép tắc ứng xử, đảm bảo trật tự kỷ cương trong gia đình, đồng thời nó có sự hòa quyện của ý thức đạo đức gia đình với ý thức pháp luật. Gia lễ bao gồm các hoạt động mang tính lễ tiết, lễ nghi, phong tục, tập quán liên quan đến sinh hoạt của gia đình, dòng họ như sinh nhật, cưới xin, giỗ chạp, tang lễ... Gia lễ đưa ra các quy tắc, khuôn phép nhằm ổn định khuôn mẫu nhất định để xây dựng gia đình nề nếp, chu toàn... Có thể thấy rằng gia đình truyền thống chính là một cộng đồng sản xuất, cộng đồng sinh hoạt, cộng đồng văn hóa, mỗi người sống đều phải có trách nhiệm, nghĩa vụ đối với gia đình ấy.

Ngày nay, gia đình Việt Nam đang chịu sự tác động lớn của quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập kinh tế quốc tế và chịu sự tác động toàn cầu hóa. Điều đó đã ảnh hưởng trực tiếp đến các gia đình và từng thành viên trong gia đình cả về sinh hoạt vật chất và tinh thần, cả về lao động và hưởng thụ, cả về quy mô, chức năng, cách tổ chức đời sống gia đình... Từ đó hình thành những quan niệm mới về giá trị văn hóa, làm thay đổi nội dung gia đạo, gia phong, gia lễ của gia đình truyền thống. Trong bối cảnh như vậy, gia đình vẫn đóng vai trò quan trọng trong việc tích cực xây dựng những quan hệ tốt đẹp giữa các thành viên trong gia đình, là môi trường phát huy những giá trị tốt đẹp của gia đạo, gia phong, gia lễ. Ngoài việc phát huy những giá trị tốt đẹp vốn có của gia đình truyền thống, các gia đình đã chú ý tiếp thu những tư tưởng tiến bộ của thời đại, lợi ích cá nhân, quyền tự do cá nhân của các thành viên trong gia đình và xã hội ngày càng được tôn trọng và bình đẳng. Trong giáo dục gia đình, đạo hiếu giữa con cái với cha mẹ, tình nghĩa chung thủy vợ chồng, sự nhường nhịn giữa các thành viên, tôn trọng người già, ông bà tổ tiên vẫn là những nội dung cơ bản. Trong gia đình cuộc sống cá nhân được tôn trọng, có sự dung hòa hợp lý giữa cái chung và cái riêng, lối sống và cách cư xử của ông bà, cha mẹ chính là tấm gương cho con cái noi theo. Nếu giáo dục trong gia đình tốt thì các thành viên sẽ tạo dựng được không khí gia đình ấm cúng, biết sống có trách nhiệm và góp phần cơ bản làm cho đẩy lùi các tệ nạn xã hội và đảm bảo an ninh trật tự của đất nước.

Sống trong gia đình có nền nếp, lễ nghĩa, gia phong thì khi ra ngoài xã hội con người ấy mới có cách ứng xử tốt đẹp với cộng đồng, sống có trách nhiệm với xã hội. Vì thế gia đình chính là môi trường cơ bản đầu tiên để các thành viên thực hành giao tiếp trong xã hội phức tạp và đa dạng.

2. Bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa của gia đình, dòng họ và cộng đồng

Gia đình là môi trường cơ bản để duy trì và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của dòng họ, của tộc người. Mỗi một tộc người trong quá trình lịch sử phát triển của mình đều tạo ra những đặc điểm văn hóa, những đặc trưng văn hóa tiêu biểu để có thể phân biệt với các tộc người khác. Văn hóa tộc người ở đây bao hàm cả các giá trị văn hóa của từng gia tộc, dòng họ sống trong tộc người ấy. Chúng ta biết rằng con người tồn tại trên trái đất này trước hết với tư cách là một thực thể cá nhân mang tính nguyên hợp giữa hai yếu tố tự nhiên và xã hội. Về xã hội con người tồn tại thông qua các hình thái cộng đồng cơ bản, đó là gia đình, gia tộc, làng

xóm, địa phương, xã hội, quốc tế. Gia đình, dòng họ có quy luật hình thành, tồn tại, vận động và phát triển... có quan hệ với làng xã, các tộc người trên mọi lĩnh vực kinh tế, chính trị, lịch sử, xã hội. Vì vậy, để hiểu rõ một cách đầy đủ và sâu sắc về văn hóa của người Việt Nam (cả quá khứ và hiện tại) thì không thể không đề cập đến vai trò của gia đình, dòng họ trong sự phát triển của văn hóa tộc người.

Gia đình lại được coi là môi trường để duy trì và phát triển văn hóa là bởi việc duy trì, bảo tồn và phát huy văn hóa tộc người, trong đó có văn hóa tinh thần đều được thực hiện cơ bản, đầu tiên trong môi trường gia đình. Việc duy trì và phát huy văn hóa tộc người thực hiện trong gia đình bằng cách trao truyền các thông tin văn hóa tộc người giữa các thế hệ, từ già sang trẻ. Do sự khác biệt về lịch sử phát triển và điều kiện kinh tế, xã hội mà vai trò của gia đình trong việc truyền thụ và phát triển văn hóa của từng dòng họ, từng tộc người không biểu hiện giống nhau. Vai trò của gia đình trong duy trì và phát triển văn hóa tộc người được tăng lên từ ý thức tự giác tộc người. Vì thế có thể coi mỗi gia đình là một tế bào mang tính tộc người độc lập. Gia đình là môi trường đầu tiên và có vai trò quyết định trong việc hình thành nhân cách con người. Thông qua các hoạt động sinh hoạt hàng ngày, nghi lễ trong gia đình, dòng tộc... chính gia đình đã truyền lại cho con cháu những tri thức, kinh nghiệm, kỹ năng lao động, ảnh hưởng nghề nghiệp, các nghi lễ, tập quán tôn giáo tín ngưỡng của thế hệ trước cho thế hệ sau. Việc trao truyền và giáo dục trong gia đình đã rèn luyện cho trẻ em quen dần với công việc ngay từ khi còn nhỏ và dần hình thành thói quen trong công việc theo giới tính. Trong quá trình này, mỗi gia đình đều phải luôn có gắng truyền lại cho con cháu những kiến thức, những kinh nghiệm cần thiết, những giá trị văn hóa truyền thống của tộc người. Vì thế gia đình đã được coi là trường học của lao động, của cuộc sống đối với các thế hệ (Đặng Cảnh Khanh, Lê Thị Quý. 2007).

Quá trình lưu truyền các giá trị văn hóa diễn ra trong mối quan hệ giữa quá khứ, hiện tại và tương lai, các gia đình thực hiện một cách có ý thức đồng thời cũng là một quá trình tự nhiên. Chuyển từ nền văn minh nông nghiệp sang nền văn minh công nghiệp, hòa nhập vào thế giới hiện đại, có sự giao thoa, tiếp xúc với các quốc gia trên thế giới, gia đình Việt Nam hiện nay vẫn tiếp tục phát huy những giá trị đạo đức truyền thống của dân tộc đồng thời cũng từng bước tiếp thu những tư tưởng tiên tiến của thời đại. Nếu như trước kia, việc truyền thụ các giá trị văn hóa giữa các thế hệ đơn thuần chỉ một chiều (từ già sang trẻ) thì ngày nay đã mang tính hai chiều (từ thế hệ trước sang thế hệ sau và từ thế hệ trẻ sang thế hệ già). Xu

hướng truyền thụ văn hóa từ thế hệ trẻ sang thế hệ già hiện nay chủ yếu là trong cách thức làm ăn, sản xuất (áp dụng khoa học kỹ thuật hiện đại...) và trong tiêu dùng (ăn mặc, tư duy đồ dùng), trong hưởng thụ các giá trị văn hóa... Những chuẩn mực văn hóa mới ấy nói lên quyền tự do cá nhân, tính độc lập suy nghĩ sáng tạo của cá nhân, cách đối xử bình đẳng, dân chủ giữa người với người. Trong việc lưu truyền các giá trị văn hóa ấy có mối quan hệ giữa sự thích nghi và sự vươn lên của thế hệ trẻ. Như vậy, có thể thấy rằng, bên cạnh vai trò của xã hội, nhà trường, các tổ chức đoàn thể, thì gia đình là một môi trường, thiết chế thuận lợi để lưu truyền các giá trị vật chất và tinh thần của các thành viên.

3. Đảm bảo và nâng cao chất lượng dân số, trang bị kiến thức về hôn nhân và gia đình cho thế hệ trẻ

Thực hiện chức năng tái sản xuất ra con người, gia đình hướng vào việc thỏa mãn nhu cầu của mọi thành viên trong gia đình, anh em, dòng tộc trong việc duy trì, phát triển nòi giống, nhu cầu làm cha, làm mẹ, nhu cầu tái sản xuất dân cư về số lượng và chất lượng. Trong quan niệm xưa kia của các tộc người, con cái là nguồn lao động và là sức mạnh của gia đình, dòng họ, là chỗ nương tựa của cha mẹ lúc về già, là thể hiện quyền lực của gia đình, dòng họ... Đứa trẻ được sinh ra được coi là nguồn vui, là niềm hạnh phúc của mọi thành viên, góp phần làm thay đổi quy mô gia đình cả về mặt số lượng thành viên lẫn uy thế về tinh thần đối với cộng đồng. Chính vì vậy, trong quan niệm của xã hội xưa, việc đẻ nhiều con luôn được khuyến khích, người ta chỉ quan tâm đến số lượng mà chưa quan tâm nhiều đến nâng cao chất lượng cuộc sống cho từng thành viên trong gia đình.

Trong quá trình hội nhập ngày nay, gia đình vẫn có một vai trò và vị thế hết sức quan trọng. Vai trò cơ bản của gia đình trong xu thế phát triển hiện nay là nâng cao chất lượng cuộc sống chính là phát triển kinh tế, đảm bảo cuộc sống của các thành viên. Phát triển được kinh tế gia đình là cơ sở và điều kiện thúc đẩy xã hội phát triển và hội nhập. Trong quá trình phát triển kinh tế thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập kinh tế quốc tế như hiện nay, các gia đình bị tác động khác nhau bởi do những hoàn cảnh khác nhau, một bộ phận gia đình ngày càng giàu lên, một bộ phận gia đình ngày càng nghèo đi (Nguyễn Hữu Minh, Trần Thị Vân Anh, 2012). Vai trò của gia đình được thể hiện rõ ở sự đồng tâm nhất trí trong làm ăn, cùng nhau bàn bạc, bảo đảm sự bình đẳng, dân chủ trong quan hệ vợ chồng, giữa các thành viên trong gia đình, đồng thời phải có trình độ

kiến thức nhất định trong kinh doanh, biết học tập, nắm bắt cái mới trên cơ sở tham khảo những kinh nghiệm thực tiễn trong dân gian...

Vai trò của gia đình trong việc nâng cao chất lượng dân số, chất lượng cuộc sống cũng cần phải dựa trên quan điểm phát triển con người toàn diện và bền vững, tức là nâng cao điều kiện sống và phát triển năng lực của mỗi cá nhân trên tất cả các khía cạnh của đời sống xã hội. Chính vì vậy, trách nhiệm sinh con và nuôi dạy con cái trong gia đình có ý nghĩa quyết định ổn định mức sinh ở nước ta, đồng thời việc chăm sóc sức khỏe cho trẻ em, đảm bảo cho chúng được đi học từ mẫu giáo đến đại học hoặc cao hơn, đòi hỏi sự quyết tâm rất lớn của gia đình. Đồng thời, yêu cầu của quá trình phát triển đất nước theo công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập kinh tế quốc tế như hiện nay cũng đòi hỏi các gia đình phải cung cấp cho xã hội nguồn nhân lực có chất lượng về tri thức và tay nghề và nhân cách.

Gia đình còn có vai trò quan trọng trong việc phát triển tâm sinh lý, tình cảm của các thành viên cùng sinh sống. Chúng ta biết rằng điều kiện sinh hoạt vật chất có ảnh hưởng quyết định đến mức sống song các yếu tố tình cảm, tâm lý lại có giá trị hết sức quan trọng để xây dựng gia đình hạnh phúc. Điều cốt lõi để giữ gìn sự cân bằng tâm lý, tình cảm trong gia đình chính là ứng xử bình đẳng, dân chủ, công bằng giữa vợ và chồng, cha mẹ và con cái, con trai và con gái; là sự quan tâm, yêu thương lẫn nhau. Điều đó góp phần củng cố độ bền vững của gia đình và là nền tảng giáo dục con cái. Làm được điều này đòi hỏi gia đình phải tổ chức cuộc sống có nề nếp, khoa học, có sự hòa thuận.

Như vậy có thể thấy, gia đình có một vai trò hết sức quan trọng đối với cuộc sống của từng cá nhân và của toàn xã hội, từ đó nổi bật tính cấp bách và ý nghĩa thực tiễn của giáo dục cho thế hệ trẻ khi chuẩn bị bước vào hôn nhân và xây dựng cuộc sống gia đình. Về mảng giáo dục hôn nhân, vai trò gia đình hiện nay đòi hỏi phải được đặt trong mối quan hệ giữa những giá trị văn hóa truyền thống với văn hóa hiện đại. Trong các giá trị tư tưởng đạo đức truyền thống, cái gì cần loại bỏ, cái gì cần bảo tồn và phát huy? Tiếp thu cái mới, cái hiện đại thì lựa chọn cái gì phù hợp với hoàn cảnh của gia đình, đất nước, con người Việt Nam hiện nay. Nếu như ông cha ta thường ca ngợi lòng thủy chung trong tình yêu đôi lứa, tình nghĩa sắt son giữa đôi vợ chồng, sự hi sinh của cha mẹ, lòng hiếu thảo của con cái, sự đùm bọc lẫn nhau trong họ hàng, dòng tộc... là những chuẩn mực cơ bản trong quan hệ gia đình, họ hàng thì ngày nay còn đáng cổ vũ, bảo lưu hay không? Hoặc như trong xã hội truyền thống trước đây các bà mẹ

thường giáo dục con cái là phải giữ lấy chữ trinh trước khi lập gia đình, nếu trường hợp cô gái có chửa trước hôn nhân thì họ đều phải chịu sự trừng phạt trước cộng đồng. Trong khi đó, ngày nay nam nữ chung sống như vợ chồng trước khi cưới có chiều hướng tăng lên, chữ trinh không còn là tiêu chí để đánh giá con người. Điều này cho thấy sự khác nhau trong suy nghĩ, nhận thức giữa các thế hệ. Vì thế, sự kết hợp giữa những tư tưởng truyền thống và hiện đại trong vấn đề giáo dục tình yêu, hôn nhân và gia đình đối với thế hệ trẻ là vấn đề cần thiết. Điều căn bản ở đây là các giá trị văn hóa truyền thống và hiện đại cần được chọn lọc, hòa hợp và bổ sung cho nhau (Vũ Ngọc Khánh, 1998).

4. Ngăn chặn, đẩy lùi các tệ nạn xã hội, đảm bảo an ninh trật tự xã hội

Trong xu hướng hội nhập văn hóa, kinh tế, xã hội như hiện nay, tệ nạn xã hội nước ta ngày càng nhiều như trộm cắp, mại dâm, nghiện ngập, buôn bán phụ nữ, trẻ em, HIV/AIDS... đã và đang làm cho xã hội mất an ninh, văn hóa bị mai một. Trước những điều đó, gia đình là đơn vị đầu tiên chịu hậu quả tai hại của các tệ nạn xã hội, song cũng cần khẳng định rằng cũng chính từ trong sinh hoạt gia đình, đời sống gia đình đã làm nảy sinh các tệ nạn trên. Do đó việc ngăn chặn, đẩy lùi các tệ nạn xã hội thì gia đình có vai trò đặc biệt quan trọng.

Phát huy vai trò của gia đình cũng là một biện pháp để đảm bảo an ninh trật tự xã hội. Gia đình chính là môi trường giáo dục để mỗi cá nhân có những kiến thức cơ bản để chống lại tệ nạn xã hội. Các biện pháp như tăng cường công tác quản lý xã hội, kịp thời trừng trị những kẻ gây tội, hỗ trợ các biện pháp kinh tế (đào tạo nghề, tạo công ăn việc làm, cải thiện điều kiện sinh sống...) là công việc của Đảng, Nhà nước, của cộng đồng xã hội, song các biện pháp trên sẽ không đạt được kết quả nếu thiếu đi sự tham gia của gia đình. Tuy nhiên ngăn chặn các tệ nạn xã hội xâm nhập vào gia đình, đồng thời loại trừ các nguyên nhân có khả năng đẩy các thành viên trong gia đình vào con đường tội lỗi cần phải có sự phối hợp chặt chẽ từ cả hai phía gia đình và xã hội.

5. Giáo dục và thực hiện chính sách, pháp luật

Gia đình chính là môi trường thuận lợi để truyền bá và thực hành chính sách, pháp luật của Nhà nước. Thông qua các hoạt động của gia đình, trong đời sống sinh hoạt thường ngày mà các thành viên, đặc biệt là tầng lớp trẻ có kiến thức về pháp luật, chẳng hạn như pháp luật về dân số, về quyền trẻ em, về Luật hôn nhân gia đình, các quy ước để thực hiện và xây

dựng đời sống văn hóa mới, các quy định khi tham gia giao thông, quy định về bảo vệ môi trường, quyền tự do tôn giáo tín ngưỡng...

Có thể nói gia đình là một thiết chế hạ tầng của xã hội, có vai trò rất lớn trong cách tổ chức đời sống của con người. Trong một đời người, con người sống lâu nhất trong một gia đình và chịu ảnh hưởng của nó sâu nhất trong việc hình thành nhân cách. Con người phụ thuộc rất lớn vào gia đình và nền giáo dục mà nó nhận được trong gia đình. Gia đình được coi trọng luôn được coi là một nét sinh hoạt văn hóa đặc trưng của xã hội Việt Nam.

Tóm lại, gia đình là một xã hội thu nhỏ và là một thiết chế xã hội đặc thù vừa chịu sự tác động mạnh mẽ, liên tục của các chuyển biến xã hội, vừa là động lực thúc đẩy sự phát triển xã hội. Ở bất cứ xã hội nào, gia đình luôn giữ vai trò, vị trí quan trọng, nhất là trong công cuộc đổi mới đất nước như ở Việt Nam hiện nay. Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ của Đảng ta chỉ rõ: *gia đình là tế bào của xã hội, là cái nôi thân yêu nuôi dưỡng cả đời người, là môi trường quan trọng giáo dục nếp sống và hình thành nhân cách* (Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh, 2000). Vì vậy, trong tương lai, cần phải tuyên truyền để nâng cao nhận thức về vị trí, vai trò của giáo dục gia đình nói riêng và gia đình nói chung, từ đó có những chính sách nhằm củng cố, tăng cường sức mạnh cho gia đình, phát huy vai trò của gia đình trong quá trình phát triển đất nước, tạo điều kiện thuận lợi cho gia đình thực hiện tốt các chức năng cơ bản là việc làm hết sức cần thiết và đúng đắn. ■

Tài liệu trích dẫn

- Đặng Cảnh Khanh, Lê Thị Quý. 2007. *Gia đình học*. Nxb. Lý luận Chính trị, Hà Nội.
- Hồ Chí Minh Toàn tập. 1996. Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh. 2000. *Giáo trình lý luận văn hóa và đường lối văn hóa của Đảng*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- Nguyễn Hữu Minh, Trần Thị Vân Anh. 2012. *Nghiên cứu gia đình và giới trong thời kỳ đổi mới*. Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
- Vũ Ngọc Khánh. 1998. *Văn hóa gia đình Việt Nam*, Nxb. Văn hóa Dân tộc, Hà Nội.